

Annelerin Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Duygu Sosyalleştirme Davranışı ile Çocuğun Anneye Bağlanma Türü Arasındaki İlişki

The Relationship Between Mothers' Gender Perception and Emotion Socialization Behavior and The Child's Type Of Attachment To The Mother

Kübra Kaya Şengül* Pınar Bağçeli Kahraman**

Öne Çıkanlar:

- Bu çalışmada annenin toplumsal cinsiyet algısı ile çocuğun annesine bağlanması arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırma sonucunda annelerin toplumsal cinsiyet algısı ve çocukların annelerine bağlanma düzeyleri yüksek bulunmuştur.
- Annenin toplumsal cinsiyet algısı ile yaptığı doğum türü ve doğum öncesi cinsiyet beklentisi arasında anlamlı bir ilişki olduğu da belirlenmiştir.
- Bu çalışmanın toplumsal cinsiyet rollerinin etkisinin anlaşılmasında ve anne-çocuk ilişkisinin açıklanmasında önemli olduğu düşünülmektedir.

Öz: Bu araştırmanın amacı, 5 ve 6 yaşlarında çocuğu olan annelerin toplumsal cinsiyet algıları ve çocuklarına gösterdikleri duygu sosyalleştirme davranışları ile çocukların annelerine bağlanma biçiminin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, toplumsal cinsiyet algısının annelerin doğum öncesi cinsiyet beklentisi ve doğum şekline yönelik seçimlerini ne yönde etkilediği de incelenmiştir. Bu amaçla Bursa'da okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim gören toplam 139 olmak üzere, 5-6 yaş kız ve erkek çocuklar ile aynı çocukların anneleri araştırmaya katılmıştır. Araştırma ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında çocuklara Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri (Tobah) envanteri, çocukların annelerine ise Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeği ve Çocukların Olumsuz Duygularıyla Baş etme Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma bulguları çocuğun olumlu duygu sosyalleştirme davranışları ile annenin toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu araştırma annenin toplumsal cinsiyet algısı ile çocuğun annesine bağlanması arasında anlamlı bir ilişki olduğunu da göstermektedir. Araştırma içindeki diğer önemli bulgu da annenin toplumsal cinsiyet algısı ile yaptığı doğum türü ve doğum öncesi cinsiyet beklentisi arasında anlamlı bir ilişki olduğudur. Ancak yapılan bu çalışma, annenin duygu sosyalleştirme davranışı ile çocuğun annesine bağlanması arasında anlamlı bir ilişki olmadığını, sadece kaçınılmalı bağlanma türü ile annenin duygu odaklı tepkilerinde zayıf bir ilişkinin olduğunu göstermiştir. Aynı zamanda annenin doğum öncesi cinsiyet beklentisi, çocuğun cinsiyeti ve doğum türü ile annenin olumlu duygu sosyalleştirme davranışının anlamlı bir ilişki içinde olmadığı da belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Duygu Sosyalleştirme, Bağlanma, Annelik, Cinsiyet, Doğum Türü

* Psikolog, Bursa. Morita Psikolojik Danışmanlık Merkezi, kbra.ky@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4257-0074

** Doç. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fak. Temel Eğitim Böl. pınarbag@uludag.edu.tr.

ORCID: 0000-0002-0551-7741

Highlights:

- In this study, it was concluded that there is a positive relationship between mothers' gender perception and children's attachment to their mothers. In addition, as a result of the study, mothers' gender perception and children's attachment to their mothers were found to be high.
 - It was also determined that there was a significant relationship between the mother's gender perception and the type of birth and prenatal gender expectation.
 - This study is thought to be important in understanding the effect of gender roles and explaining the mother-child relationship.
-

Abstract The aim of this study is to examine the gender perceptions of mothers with children aged 5 and 6, their emotional socialization behaviors towards their children, and the attachment style of children to their mothers. For this purpose, how gender perception affects mothers' prenatal gender expectation and choice of delivery method is also examined. A total of 139 girls and boys aged 5-6, and mothers of the same children participate in the research in pre-school education institutions in Bursa. The research is carried out in relational screening model. Within the scope of the research, the Incomplete Doll Family Stories (Tobah) inventory is applied to the children, and the Gender Perception Scale and the Scale of Coping with the Negative Emotions of the Children are applied to the mothers of the children. Research findings show that there is a significant relationship between mother's perception of gender and positive emotion socialization behaviors. In addition, this research shows that there is a significant relationship between the mother's perception of gender and the child's attachment to his mother. Another important finding in the research is that there is a significant relationship between the mother's perception of gender and the type of birth she gave and the expectation of prenatal gender. However, as a result of this study, only a weak relationship is found between the avoidant attachment type and the mother's emotion-focused responses.

Keywords: Gender, Emotional Socialization, Attachment, Motherhood, Sex, Type of Birth.

Summary

In the patriarchal social structure, women are in the background. In these societies, women can only come to the fore with the role of motherhood. Therefore, the woman takes care to raise her child as a good mother by adopting the beliefs that serve the patriarchal thought taught to women within the framework of the beliefs imposed by the society. Based on this idea, it is thought that the gender-based beliefs and attitudes of mothers in a patriarchal society affect the behaviors of their children towards their emotions and the bond between them and their children. In addition, it is thought that the relationships that mothers will establish with their children in the context of gender perception will be affected by the gender difference. Based on this idea, the research deals with the attachment type of the child to the mother and the emotional socialization behaviors of the mothers within the framework of mothers' gender perceptions. When examined within the scope of our country, the expression of emotions differs according to gender. For this reason, it is thought that the emotional socialization behaviors of parents towards their children are in the nature of creating gender stereotypes and reinforcing the existing perception.

The relational screening model is applied in this study. A total of 139 girls and boys aged 5-6 and mothers of the same children participate in the study, of which a total of 139 were educated in pre-school education institutions in Bursa. In the interviews with the children, the Incomplete Doll Family Stories (Tobah) inventory is applied. The Gender Perception Scale and the Scale of Coping with Children's Negative Emotions are applied to the mothers of the children included in the study.

Research findings show that there is a significant relationship between mother's perception of gender and positive emotion socialization behaviors. According to this result, it can be said that mothers with a positive perception of gender both encourage their children to express that emotion when their children experience any negative emotion, and also support their children in solving the problem that causes that emotion. Therefore, in this study, the perception of gender emerges as a feature that affects the behavior of mothers towards their children. A study in which the emotional socialization behaviors of the parents and the gender variable are considered together has not been found in the literature.

Another finding of the study shows that there is a significant relationship between the mother's perception of gender and the child's attachment to his mother. This result shows that when mothers' gender perceptions increase positively, their children's attachment to their mothers will increase in a secure way. A mother's high perception of gender means that she has a gender-neutral way of thinking and a behavior that does not apply double standards between the sexes.

Another finding in the study is that there is a significant relationship between the mother's perception of gender and the expectation of prenatal gender. When we go deeper into this result, it is thought that as a result of gender roles in our society, the idea that women are responsible for the care of the family is effective.

Another important finding in the research is that there is a significant relationship between the gender perception of the mother and the type of birth. It is thought that the fact that all of the mothers in the study live in the city affects this result. It is known that gender perception is also significantly related to education level and living in the city. For this reason, the research gives the expected result.

However, as a result of this study, it is concluded that there is no significant relationship between the emotional socialization behavior of the mother and the attachment of the child to the mother. Only a weak relationship is found between the avoidant attachment type and the mother's emotion-focused responses. In this sense, the research finding does not comply with the information in the literature. At the same time, the number of studies examining the relationship

between attachment and emotion socialization in the national literature is limited. This indicates that more research needs to be done on this subject.

It is determined that there is no significant relationship between the expectation of the mother's prenatal gender, the gender of the child and the type of birth, and the positive emotion socialization behavior of the mother. For this reason, this study supports the researches made in this subject in recent years. In addition, the lack of a significant relationship between gender expectation and emotion socialization behavior shows that even if mothers have gender expectations before birth, the sensitivity of the mother is realized after the birth of her children, regardless of gender.

Giriş

Ataerkil toplum yapısı içinde kadınların geri plana atıldığı ve bu toplumlarda kadınlara, annelik rolleri üzerinden değer verildiği bilinmektedir. Bu nedenle ataerkil toplumlarda kadınlar, toplum tarafından kutsal sayılan annelik görevlerini en iyi şekilde yerine getirmeye çalışmaktadırlar. Dolayısıyla kadın, iyi bir anne olma isteğiyle hayatına devam etmekte ve yine kendisine öğretilen ataerkil düşünceye ilişkin inançlarını benimsemektedir. Bu süreçte de toplumun dayattığı inançlar doğrultusunda iyi bir anne olarak çocuğunu yetiştirmeye çalışmaktadır. Bu düşünceden yola çıkarak ataerkil toplum yapısı içindeki annelerin, toplumsal cinsiyet temelli tutum ve inançların, çocuğunun duygularına yönelik gösterdiği davranışları ve çocuğu ile arasındaki bağı etkilediği düşünülmektedir. Özellikle erkek çocuk dünyaya getirmenin kadına toplum içinde güç kazandırması da kadının çocuğuna gösterdiği davranışlar üzerinde etkili olmaktadır (Ünal, 2015). Toplumun bakış açısı doğrultusunda erkek cinsiyetine verilen önem, doğum sonrası annelik rolünü etkilemektedir. Bu konuda yapılan bir araştırmaya göre, bebeğin istenilen cinsiyette doğması, annenin olumlu duygularını arttırmaktadır (Manav ve Yıldırım, 2010). Bu açıdan ataerkil toplumlarda bebeğin erkek doğmasının annenin üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu söylenilebilmektedir. Bu sebeple annelerin, toplumsal cinsiyet algısı bağlamında, çocukları ile kuracakları ilişkilerin de ve bebeğine bağlanmasının cinsiyet farkından etkileneceği düşünülmektedir

Annenin bebeğine bağlanmasına etki eden şeylerden biri de, bu araştırma içinde ele alınan konulardan biri olan doğum yöntemidir. Vajinal doğum sonrasında anne-bebek etkileşiminin erken başlaması, annenin bebeğini hemen emzirebilmesi, kadının annelik memnuniyetini arttırmakta ve anne-bebek bağına güçlendirmektedir (Larkin vd., 2017). Ülkemizde yapılan bir araştırmaya göre dini ve kültürel inancın etkisiyle, vajinal doğumun anneye acı yaşatması sayesinde anneliğin ve

bebeğin değerinin daha iyi bilineceği düşünülmektedir (Boz vd., 2016). Bu düşünce, kadınların iyi anne olma çabasını destekler niteliktedir.

Annelik rolü çerçevesinde bu araştırmada, anne-çocuk bağlanması ve duygu sosyalleştirme davranışı ele alınmaktadır. Duygu sosyalleştirme davranışları, ebeveynlerin çocuğun yaşadığı duygulara yönelik verdikleri tepkiler anlamına gelmektedir (Altan Aytun, Yağmurlu ve Yavuz, 2013). Çocuklar, duyguları öğrenme sürecinde, ebeveynlerinin, yaşadıkları duygulara yönelik tepkilerinden çıkarım yapmaktadır. Dolayısıyla çocukların duyguları anlama ve duyguların yaşanmasında hangisinin kabul edilir olduğunu öğrenme sürecinde, ebeveynler ilk rehberdir. Bu konuda yapılan araştırmalar, duygular hakkında konuşmayı annelerin babalara kıyasla daha fazla yaptığını göstermektedir (Fivush ve vd., 2000). Ayrıca annelerin, babalar ile karşılaştırıldığında çocukların duygusal yaşantılarına daha fazla şahit oldukları bilinmektedir (Klimes-Dougan ve vd., 2007). Bu durumun, toplumsal cinsiyet rolleri gereği çocuk bakımı sorumluluğunun anneye ait olduğu düşüncesinden hareketle anne ve çocuğun daha fazla zaman geçirmesinin bir sonucu olduğu düşünülmektedir.

Duygu sosyalleştirme kültürden bağımsız değildir. Bu konuda bir araştırma sonucuna göre bireyi merkeze alan kültürlerde duygu sosyalleştirme tepkileri kültürle uyumludur (Fivush ve Wang 2005). Ülkemizde bu konuda yapılan bazı araştırmalar ebeveynlerin duygu sosyalleştirme konusundaki tutumları ile çocukların cinsiyetleri arasında bir ilişki olmadığını göstermektedir (Özkan, 2015; Ersay, 2014). Bu durum, günümüzde ebeveynlerin eğitim seviyelerinin artmasıyla açıklanmaktadır (Güven ve Erden, 2017). Fakat bu sonuçların aksini gösteren araştırmalar da mevcuttur. Bazı araştırma sonuçlarına göre duygu sosyalleştirme davranışı cinsiyete göre farklılık göstermektedir (Bayramoğlu, 2015). 2015 yılında yapılan farklı bir araştırma sonucuna göre annelerin, oğlan çocuklarına kız çocuklarına göre daha destekleyici duygu sosyalleştirme tepkileri verdiği bulunmuştur (Hasçuhadar, 2015). Bu sebeple ebeveynlerin çocuklarına yönelik gösterdikleri duygu sosyalleştirme davranışlarının, toplumsal cinsiyet kalıp yargıları oluşturma ve var olanı pekiştirme niteliğinde olduğu düşünülmektedir. Olumlu duygu sosyalleştirme davranışları, aynı zamanda ebeveyn ile çocuk arasındaki ilişkinin de olumlu olması anlamına gelmektedir. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet kalıp yargıların varlığının, kadının kendini annelik rolü içinde iyi hissetmesini ve çocuğuna yönelik davranışları bakımından anne-çocuk bağlanmasını etkilediği düşünülmektedir.

Bağlanma kuramına göre bebek, hayatına sağlıklı devam edebilmek için bir bağlanma nesnesine ihtiyaç duymaktadır (Bowlby, 1988). Bağlanma nesnesi ile kurulan sağlıklı duygusal ilişki, bebeğin sağlıklı gelişmesini sağlamaktadır. Bağlanma nesnesi, bebeğe bakım veren kişidir.

Bizim kültürümüzde çoğunlukla bebeğe birincil bakım veren kişi annedir. Ülkemizde çocuk yetiştirme konusunda geleneksel yöntemlerin uygulanması ve bu rolü annenin üstlenmesi, bağlanma ilişkisinde annenin ön plana çıkmasını sağlamaktadır (Kağıtçıbaşı, 2007). Hem gebelik hem de doğum sonrası dönemde bağlanma üzerinde etkili etmenlerin, annelik rolünü de etkilediği bilinmektedir. Bu sebeple, bebeğin bağlanma nesnesi ile sağlıklı duygusal ilişki kurabilmesi için, bağlanma nesnesinin yani annenin öncelikle kendisini bu konuda yeterli hissetmesi önemlidir. Kadının annelik algısı, anne olarak kendini yeterli hissetmesi toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının varlığından etkilenmektedir. Ataerkil toplum yapısında bebeğin cinsiyeti, annenin kendini yeterli hissetmesini sağlayan etkenlerden biridir. Erkek çocuğa sahip olmak hem onu doğuran anneye hem de o aileye bir üstünlük kazandırmaktadır (Ersöz, 2010). Öte yandan, anne-bebek bağlanmasının gelişmesinde, gebelik dönemindeyken annenin fetüsü bir birey olarak algılaması ve onun özelliklerini yorumlaması önemlidir (Peppers ve Knapp, 1980). Bu noktada, annenin fetüsün özelliklerini yorumlarken onun cinsiyetinin bilinmesinin önem kazanacağı düşünülmektedir. Çünkü bu konuda yapılan araştırmalar, doğum öncesi dönemde, fetüsün istenilen cinsiyette olmasının gebeliğe dair olumlu duygulara sebep olduğunu ve prenatal bağlanmayı olumlu etkilediğini göstermektedir (Köse vd., 2013). Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının varlığının, kadın tarafından algılanan sosyal desteği ve kadının bebeğine bağlanma düzeyini etkileyeceği düşünülmektedir.

Ataerkil toplumlarda çocuk yetiştirme görevinin sadece anneye ait olduğu düşüncesinden dolayı, toplumun dayattığı inançlar çerçevesinde kadın, öncelikle iyi bir anne olarak çocuğunu yetiştirmeye özen göstermektedir. Annenin, çocuğun yaşamının ilk yıllarında temel ihtiyaçlarını karşılamasının da etkisiyle çocuk üzerinde etkisi diğer kişilerden fazladır. Bu konudaki annenin güçlü etkisi, biyolojik sebeplere ek olarak toplumsal cinsiyet rolleri sebebiyle babanın ve sosyal desteğin yokluğundan kaynaklanmaktadır. Fakat ebeveynlik çocuğu sadece dünyaya getirmeyi ve biyolojik ihtiyaçlarını karşılamayı değil, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamayı da gerektirmektedir (Seçer vd., 2006). Bu anlamda çocuğun, annesiyle kurduğu olumlu ilişki, gelecekte topluma uyum sağlamasını kolaylaştıran bir etkendir (Tezel vd., 2007). Kurulan olumlu ilişki, annenin çocuğuna karşı duyarlı olması, çocuğun duygusal ihtiyaçlarını fark etmesi ve bu ihtiyaçlara olumlu yanıt vermesini gerektirmektedir. Anneler, çocukların duygusal gelişim sürecinde ve çocukların duyguları öğrenmesinde aktif rol oynamaktadır. Araştırmalar da annelerin duygular hakkında konuşmayı babalara kıyasla daha fazla önemseydiğini ve bunu daha fazla yaptığını göstermektedir (Fivush vd., 2000). Bir çocuğun duygusal gelişiminin başladığı ilk yerin aile, bunu başlatan kişinin de anne olması sebebiyle bu araştırmanın annelerle yapılması uygun görülmüştür. Bu durum toplumsal cinsiyet rollerinin bir uzantısıdır. Çünkü ataerkil toplum içinde

erkekler yani babalar, güç ile sembolize edilmektedir. Bu yüzden de duygularını göstermekten uzak durmaktadırlar. Buna bağlı olarak annelerin çocuklarına yönelik gösterdikleri duygu sosyalleştirme davranışlarının, toplumsal cinsiyet kalıp yargıları oluşturma ve var olanı pekiştirme niteliğinde olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple araştırma içinde annelerin toplumsal cinsiyet algısının duygu sosyalleştirme davranışına etkisi ve cinsiyete bağlı farklılığı ele alınmaktadır. Bu farklılık toplum yapısı ve kültürel etkinin bir sonucudur. Toplumsal cinsiyet algısının kültürel öğeleri barındırması açısından, duygu sosyalleştirme ve toplumsal cinsiyet algısı ilişkisinin, literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Dolayısıyla bu araştırmanın amacı, 5 ve 6 yaşlarında çocuğu olan annelerin toplumsal cinsiyet algıları ve çocuklarına gösterdikleri duygu sosyalleştirme davranışları ile çocukların annelerine bağlanma biçiminin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, toplumsal cinsiyet algısının çocuğun cinsiyeti, annelerin doğum öncesi cinsiyet beklentisi ve doğum şekline yönelik seçimlerinde farklılığa yol açıp açmadığı da incelenmiştir. Bu araştırmanın, toplumsal cinsiyet rollerinin hayatımızda ne denli etkili olduğunun anlaşılması için fayda sağlayacağı, toplumsal düzenin etkisiyle anne-çocuk ilişkilerinin anlaşılmasında farklı bir bakış açısı sunarak literatüre de katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca toplumsal cinsiyet algısının günümüzde ne düzeyde olduğunu bilmek, eşitsizliğe maruz kalan anneler tarafından ne derece benimsendiğini görmek, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin şu anki durumunu anlamak açısından faydalı olacaktır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Annelerin toplumsal cinsiyet algısı ve duygu sosyalleştirme davranışı ile çocuğun anneye bağlanma türünü incelemeyi amaçlayan bu çalışmada ilişki tarama modeli uygulanmıştır. Tarama modeli iki veya daha çok değişken arasındaki değişim varlığını belirlemeyi amaçlamaktadır (Karasar, 2007).

Bu amaçla Bursa ili, Nilüfer, Yıldırım ve Osmangazi ilçesi anaokullarında eğitime devam eden 5 yaşında 30 kız, 38 erkek; 6 yaşında 37 kız, 34 erkek toplam 139 çocuk çalışmaya dahil edilmiştir. Ek olarak çocukların anneleri olan 139 anne de çalışmaya dahil edilmiştir.

Tablo 1.
Katılımcı Annelerin Demografik Bilgileri

	N	%	
Eğitim Durumu	İlköğretim	9	6,47
	Ortaokul	15	10,79
	Lise	38	27,34
	Üniversite	71	51,08
	Üniversite üstü	6	4,32
Çalışma Durumu	Evet	60	43,17
	Hayır	79	56,83
Anne olma yaşı	18 yaş altı	2	1,44
	18-25 yaş	58	41,73
	25 yaş üstü	79	56,83
Aile Yapısı	Çekirdek Aile	120	86,33
	Geniş Aile	19	13,67
Doğum Türü	Normal Doğum	45	32,37
	Sezaryan Doğum	94	67,63
Doğum Türü Seçimi	Kendim	39	28,06
	Doktorum	74	53,24
	Eşim	0	0,00
	Eşim ve kendim	9	6,47
	Diğer mecburi sebepler	17	12,23

Katılımcı annelerin tümü halen evli ve çocuklarının babasıyla birlikte yaşamaktadır. Aynı zamanda katılımcı annelerin tümü, çocuklarını dünyaya getirmeden önce çocuklarının cinsiyeti hakkında bilgi sahibi durumdadır. Araştırmaya katılan annelerin arasında, normal doğum yapan %32,27 oranında 45 anne, sezaryen doğum yapan %67,63 oranında 94 anne bulunmaktadır. Doğum türü seçimini yalnızca kendisi yapan 39 (%28,06), doktoru yapan 74 (%53,24), eşile birlikte seçim yapan 9 (%6,47) ve sağlık kaynaklı sezaryen doğumu seçmek zorunda kalan 17 (%12,23) anne bulunmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Çocukla yapılan görüşme öncesi çocuğun yaşı ve cinsiyeti öğrenilmiştir. Çocuklarla yapılan görüşmelerde Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri (Tobah) envanteri uygulanmıştır. Araştırma kapsamına alınan çocukların annelerine Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeği ve Çocukların Olumsuz Duygularıyla Başetme Ölçeği uygulanmıştır. Buna ek olarak annelere verilen Kişisel Bilgi Alma Formu ile annenin eğitim durumu, çalışma durumu ve araştırma için gerekli olan diğer sosyodemografik özellikler hakkında bilgiler alınmıştır.

Kişisel Bilgi Alma Formu araştırmacı tarafından hazırlanan 21 maddelik soru listesinden oluşmaktadır. Katılımcı olan annenin eğitim düzeyi, çalışma durumu, aile yapısı ve çocuğunun doğum şekli gibi araştırma için gerekli olan soruları içermektedir.

Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri (TOBAH): Cassidy'nin (1988) geliştirdiği bu ölçeğin uyarlaması Seven (2006) tarafından yapılmıştır. Bu ölçekte her bir çocuk her biri yaklaşık 3 dakika devam eden 6 bebek ailesi hikâyesi çocuğuna anlatılmakta ve daha sonra

çocuk tarafından tamamlanmaktadır. Ölçeğin uygulanmasında, dört kişilik aileden oluşan oyuncak bebekler ile maket bir ev materyal olarak kullanılmaktadır.

Ölçeğin iç tutarlık katsayısı .83 olarak belirlenmiştir. Ayrıca örnekleme yeterlilik ölçüsünün .83 olduğu, faktör yük değerinin ise .60 - .85 arasında değiştiği saptanmıştır (Seven, 2006).

Ölçeğin güven ilişkisi kategorik ya da düzey olarak belirlenebilmektedir. Çocukların hikâyelere verdikleri yanıtlara göre puanlama; anneyi hikâyelere dahil etme ve anne ile kurduğu ilişki gibi detaylara dikkat edilerek 1-5 arasında puan verilmekte ya da güvenli, kaçınmalı, negatif olarak 3 düzeyde kategorize edilmektedir. Güvenli ilişkiyi yansıtan hikâyelere 4- 5 puan verilirken; düşmanca/olumsuz ilişkiyi yansıtan hikâyelere 1- 2; kaçınma ilişkisini yansıtan hikâyelere de 3 puan verilmektedir. Ölçekte toplam puanları 6 ile 30 arasında dağılım göstermektedir. Puanlamada en yüksek bağlanma puanı ile güvenlilik, en düşük bağlanma puanı 6 ile ise güvensizlik ifade edilmektedir. Toplam puan 25 ile 30 arasında ise güvenli, 18 ile 24 arasında ise kaçınmalı, 0 ile 17 puan arasında ise olumsuz (düşmanca) bağlanma olarak tanımlanmaktadır.

Çocukların Olumsuz Duygularıyla Baş Etme Ölçeği: Eisenberg ve Bernzweig'nin (1990) geliştirdiği bu ölçeğin uyarlaması Altan ve Yağmurlu (2010) tarafından yapılan 12 maddelik ve beşli likert tipinde bir ölçektir. Bu ölçek ile araştırma kapsamındaki annelerin çocuklarına yönelik olan duygu sosyalleştirme davranışlarını ölçmek amaçlanmaktadır.

Çocukların Olumsuz Duygularıyla Baş Etme Ölçeğini; Küçümseyici, Duygu Odaklı, Cezalandırıcı Tepkiler, Duygu İfadesini Teşvik Etme Problem Odaklı Tepkiler ve Sıkıntı-Endişe Tepkileri olmak üzere 6 alt ölçek oluşturmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayılarının .69 ile .85 arasında değiştiği (Fabes vd., 2002); Türkçe uyarlamasının iç tutarlılık katsayılarının da.54 ile .88 arasında olduğu belirtilmektedir (Yağmurlu ve Altan, 2009).

Araştırmaya katılan annelerin her bir soruya (1) hiç böyle yapmam; (2) nadiren böyle yaparım; (3) belki böyle yaparım; (4) büyük olasılıkla böyle yaparım; (5) kesinlikle böyle yaparım şeklinde cevap vermeleri beklenmektedir. Alt ölçeklerin puanları, alt ölçekleri oluşturan maddelerin toplam puanının ortalaması hesaplanarak bulunmaktadır. Puanlama sırasında yanında R harfi bulunan maddelerin tersten yeniden puanlanması ve yeniden puanlandıktan sonra diğer maddeler ile toplanması gerekmektedir.

Yapılan araştırma için Duygu Odaklı Tepkiler, Duygu İfadesini Teşvik ve Problem Odaklı Tepkiler alt boyutları kullanılmış ve ölçek maddelerine ilişkin güvenilirlik analizi yapılmıştır.

Cronbach's Alpha değeri duygu ifadesini teşvik 0,89, duygu odaklı tepkiler 0,83 ve problem odaklı tepkiler 0,75 olarak bulunmuştur.

Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeği: Bu ölçek Altınova ve Duyan (2013) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin güvenilirlik çalışması Altınova ve Duyan (2013) tarafından yapılmış olup, Cronbach Alpha değeri 0.872 olarak hesaplanmıştır. 25 maddelik ölçeğin içerisinde maddelerin 10'u olumlu, 15'i olumsuz olarak yazılmıştır. Ölçekteki 2., 4., 6., 9., 10., 12., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 24., 25. Maddeler, olumsuz maddelerdir. Ölçek uygulanan kişilerin maddelerdeki düşüncelere yönelik tamamen katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsızım (3), katılmıyorum (2), tamamen katılmıyorum (1)" şeklinde görüşlerini belirtmeleri beklenmektedir. Ölçekten alınan puanlar 25 ile 125 arasında değişmekte ve yüksek puanlar, toplumsal cinsiyet algısının da olumlu olduğunu göstermektedir.

Yapılan araştırma için ölçek maddelerine ilişkin güvenilirlik analizi yapılmış ve Cronbach's Alpha değeri 0,87 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında öncelikle ölçeklerden alınan puanların normallik testi yapılmıştır. George ve Mallery'nin (2010) önerisine göre çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 aralığında olup olmadığına bakılmış ve ölçeklerden alınan puanların normal dağılım gösterdiği görülmüştür.

Tablo 2.

Ölçek puanlarına ilişkin betimsel istatistikler ve normallik testi istatistikleri

İstatistikler	N	\bar{x}	SS	Çarpıklık	Basıklık	Shapiro-Wilk İstatistiği	Shapiro-Wilk için p değeri	Kolmogorov-Smirnov istatistiği	Kolmogorov-Smirnov için p değeri
Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeği	139	101,654	12,756	-0,772	1,128	0,957	0,000	0,089	0,009
Duygu İfadesini Teşvik Etme Alt Ölçeği	139	3,881	0,721	-0,367	-0,480	0,972	0,005	0,064	0,200
Duygu Odaklı Tepkiler Alt Ölçeği	139	4,244	0,486	-0,503	-0,388	0,963	0,001	0,117	0,000
Problem Odaklı Tepkiler Alt Ölçeği	139	4,185	0,448	-0,491	-0,071	0,971	0,005	0,081	0,027
Olumlu Tepkiler Alt Ölçeği	139	4,098	0,469	-0,506	-0,097	0,972	0,006	0,086	0,014
Bağlanma	139	21,208	3,352	-0,253	-0,166	0,983	0,077	0,080	0,031
Güvenli Bağlanma	27	25,851	0,988	1,349	2,367	0,786	0,000	0,250	0,000
Kaçınmalı Bağlanma	95	20,036	1,857	-0,033	-1,091	0,932	0,000	0,124	0,001
Negatif/Düşmanca Bağlanma	17	15,41	1,583	-1,423	2,790	0,816	0,003	0,280	0,001
Cinsiyet Beklentisi	139	2,827	0,875	0,345	-1,616	0,740	0,000	0,310	0,000
Cinsiyet	139	1,482	0,501	0,073	-2,024	0,636	0,000	0,350	0,000
Doğum Türü	139	1,676	0,469	-0,762	-1,441	0,590	0,000	0,431	0,000

Ölçeklerden alınan puanların normal dağılım gösterdiği için gruplar arası karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve bağımsız örneklem t testi ile korelasyon analizlerinden Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Gruplar arası farklılığın kaynağını belirlemek için Post Hoc testlerinden biri olan Games Howell testinden yararlanılmıştır. Araştırmanın diğer değişkenleri olan bağlanma alt ölçekleri, cinsiyet, cinsiyet beklentisi ve doğum türünün normallik

dağılımlarına bakıldığında cinsiyet değişkeninin, güvenli ve negatif/düşmanca bağlanma alt ölçeğinin normal dağılmadığı görülmüştür. Bu sebeple cinsiyet değişkeni, güvenli ve negatif/düşmanca bağlanma açısından cevap aranan sorularda, parametrik olmayan testlerden Kruskal-Wallis testi, Mann-Whitney U testi ve Ki-Kare analizi yapılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılardan elde edilen verilere dair bulgulara ve araştırmanın amacına göre belirlenen araştırma sorularına cevap aramak adına yapılan analizlere yer verilmektedir. Annenin toplumsal cinsiyet algısı ile çocuğun annesine bağlanma puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına ilişkin yapılan Tablo 3 ve Tablo 4'te Pearson Korelasyon analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 3.

Annenin toplumsal cinsiyet algısı puanı ile çocuğun annesine bağlanma puanı arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik analiz sonuçları

	Bağlanma
Toplumsal Cinsiyet	,255**

Annenin toplumsal cinsiyet algı puanı ile çocuğun annesine bağlanma puanı arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan analiz sonucuna göre annelerin toplumsal cinsiyet algı puanları ile çocukların annelerine toplam bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r=0,255$; $p<0,05$). Yapılan analiz sonucuna göre annelerin toplumsal cinsiyet algı puanı olumlu yönde artış gösterdiğinde, çocukların annelerine bağlanmasının güvenli yönde artış göstereceği söylenebilir.

Tablo 4.

Annenin Toplumsal Cinsiyet Algısı Puanı ile Çocuğun Annesine Güvenli, Kaçınmalı ve Negatif/Düşmanca Bağlanma Puanı Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Analiz Sonuçları

	Güvenli Bağlanma	Kaçınmalı Bağlanma	Negatif/Düşmanca Bağlanma
Toplumsal Cinsiyet	-0,011	0,051	0,270

Annenin toplumsal cinsiyet algı puanı ile çocuğun annesine bağlanma alt ölçek puanları arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan analiz sonucunda, annenin toplumsal cinsiyet algı puanı ile çocuğun annesine güvenli ($r=-0,011$; $p>0,05$), kaçınmalı ($r=0,051$; $p>0,05$) ve negatif/düşmanca ($r=0,296$; $p>0,05$) bağlanma puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır.

Annelerin toplumsal cinsiyet algısı ile duygu sosyalleştirme davranışı arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına ilişkin yapılan Pearson Korelasyon analizi sonuçları Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5.

Annenin Toplumsal Cinsiyet Algısı Puanı ile Duygu Sosyalleştirme Davranışı Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Analiz Sonuçları

	Toplumsal Cinsiyet	Duygu İfadesini Teşvik	Duygu Odaklı Tepki	Problem Odaklı Tepki	Olumlu Duygu Sosyalleştirme Tepkisi
Toplumsal Cinsiyet	1	0,382**	0,125	0,301**	0,326**
Duygu İfadesini Teşvik	0,382**	1	,355**	,677**	,843**
Duygu Odaklı Tepki	0,125	,355**	1	,593**	,725**
Problem Odaklı Tepki	0,301**	0,677**	0,593**	1	0,881**
Olumlu Duygu Sosyalleştirme Tepkisi	0,326**	0,843**	0,725**	0,881**	1

Tablo 5 incelendiğinde annelerin toplumsal cinsiyet algı puanları ile duygu ifadesini teşvik etme alt ölçek arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r=0,382$; $p<0,05$). Bu sonuca bakıldığında annelerin toplumsal cinsiyet algı puanı olumlu yönde artış gösterdiğinde çocukların yaşadıkları duyguları ifade etme konusunda teşvik etme davranışının da artış göstereceği söylenebilir.

Annelerin toplumsal cinsiyet algı puanları ile duygu odaklı tepkiler alt ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=0,125$; $p>0,05$). Ayrıca annelerin toplumsal cinsiyet algı puanları ile problem odaklı tepkiler alt ölçek puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r=0,301$; $p<0,05$). Toplumsal cinsiyet algısı olumlu yönde artış gösteren annelerin, çocukların yaşadıkları problemleri çözüme konusunda çocuklarına yönelik olumlu davranışlarının da artış göstereceği söylenebilir.

Annelerin toplumsal cinsiyet algı puanları ile çocukların yaşadıkları olumsuz duygulara yönelik olumlu duygu sosyalleştirme tepkileri alt ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,326$; $p<0,05$). Toplumsal cinsiyet algısı olumlu yönde artış gösteren annelerin, çocukların yaşadıkları olumsuz duygulara yönelik olumlu duygu sosyalleştirme tepkilerinin de artış göstereceği söylenebilir.

Annenin toplumsal cinsiyet algısının doğum öncesi cinsiyet beklentisine göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin yapılan ANOVA analiz sonucu Tablo 6'da gösterilmektedir.

Tablo 6.

Annelerin Toplumsal Cinsiyet Algısı ile Doğum Öncesi Cinsiyet Beklentisi Arasındaki Farklılığı Belirlemeye Yönelik Analiz Sonuçları

Gruplar	N	\bar{x}	SS	Var. K.	K.T.	S.D.	K.O	F	P	Anlamlı Fark
Cinsiyet Beklentisi Olmayanlar	67	101,388	12,446	G.Arası: 21297,388 G.İçi: 22457,424 Toplam: 22457,424	1160,037 21297,388 22457,424	2 136 138	580,018 156,598	3,704	0,027	Beklenti Erkek- Beklenti Kız P: 0,043
Toplumsal Cinsiyet										
Cinsiyet Beklentisi Erkek Olanlar	29	97,034	15,562							
Cinsiyet Beklentisi Kız Olanlar	43	105,186	10,109							
Toplam	139	101,654	12,756							

Tablo 6 incelendiğinde annelerin toplumsal cinsiyet algı puanının doğum öncesi cinsiyet beklentisine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda annenin cinsiyet beklentisinin anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir (F= 3,704; p<0,05).

Post Hoc testlerinden Games-Howell analizi ile annelerin kız ya da erkek cinsiyet beklentisi içinde olmasının annelerin toplumsal cinsiyet algı puanları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturduğu belirlenmiştir. Yani annelerin toplumsal cinsiyet algısı, doğum öncesi cinsiyet beklentisi üzerinde etkili olmaktadır. Yukarıdaki tablo incelendiğinde cinsiyet beklentisi kız olan annelerin toplumsal cinsiyet algı puanı ile cinsiyet beklentisi erkek olan annelerin toplumsal cinsiyet algı puanları arasındaki farkın da istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir.

Annelerin toplumsal cinsiyet algısının, doğum türü seçimine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin Bağımsız İki Örneklem T Testi sonuçları Tablo 7’de gösterilmektedir.

Tablo 7.

Annelerin toplumsal cinsiyet algısı ile doğum türü seçimi arasındaki farklılığı belirlemeye yönelik analiz sonuçları

	Doğum Türü	N	X	SS	t	sd	p
Toplumsal Cinsiyet	Normal	45	98,444	14,955	-2,077	137	0,04
	Sezaryen	94	103,191	11,326			

Tablo 8 incelendiğinde annelerin toplumsal cinsiyet algısının doğum türü seçimine göre istatistiksel olarak farklılaştığı görülmektedir (t=-2,077; p<0,05). Yapılan araştırma sonucuna göre sezaryen doğum yapan annelerin toplumsal cinsiyet puan ortalamalarının normal doğum yapanlardan daha yüksek olduğu söylenebilir.

Çocuğun, annesine bağlanma puanları ile annenin duygu sosyalleştirme davranışı arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına ilişkin olarak Pearson Korelasyon Analizi uygulanmıştır.

Tablo 8.

Çocuğun annesine kaçınılmalı bağlanma puanı ile annenin duygu sosyalleştirme davranışı arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik analiz sonuçları

	Kaçınılmalı Bağlanma	Duygu İfadesini Teşvik	Duygu Odaklı Tepki	Problem Odaklı Tepki	Olumlu Duygu Sosyalleştirme Tepkisi
Kaçınılmalı Bağlanma	1	-0,026	0,241*	0,178	0,166
Duygu İfadesini Teşvik	-0,026	1	0,382**	0,643**	0,832**
Duygu Odaklı Tepki	0,241*	0,382**	1	0,621**	0,746**
Problem Odaklı Tepki	0,178	0,643**	0,621**	1	0,869**
Olumlu Duygu Sosyalleştirme Tepkisi	0,166	0,832**	0,746**	0,869**	1

Yapılan analiz sonucu bu araştırma kapsamında, çocuğun annesine toplam bağlanması ile olumlu duygu sosyalleştirme alt ölçekleri olan duygu ifadesini teşvik etme ($r=0,108$; $p>0,05$), duygu odaklı tepki ($r=0,040$; $p>0,05$), problem odaklı tepki ($r=0,137$; $p>0,05$) ve olumlu duygu sosyalleştirme tepkileri ($r=0,113$; $p>0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir. Aynı araştırma sorusu kapsamında çocukların annesine bağlanma türleri puanları ile annenin olumlu duygu sosyalleştirme puanları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Elde edilen sonuca göre yalnızca kaçınılmalı bağlanma puanı ile duygu odaklı tepkiler alt ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiye rastlanılmaktadır ($r=0,241$; $p<0,05$). Bu sonuca göre çocuğun annesine kaçınılmalı bağlanma puanı artış gösterdiğinde, annenin çocuğuna yönelik gösterdiği duygu odaklı tepkiler puanı da artış göstermektedir. Fakat kaçınılmalı bağlanma puanı ile annenin duygu odaklı tepki puanında zayıf bir ilişki bulunmaktadır. Çocuğun annesine bağlanma puanları, annenin doğum öncesi cinsiyet beklentisine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin ANOVA analiz sonuçları Tablo 9’da gösterilmektedir.

Tablo 9.

Annenin Doğum Öncesi Cinsiyet Beklentisi ile Çocuğun Annesine Bağlanma Toplam Puanı Arasındaki Farklılığı Belirlemeye Yönelik Analiz

	Gruplar	N	\bar{x}	SS	Var. K.	K.T.	S.D.	K.O	F	P
Bağlanma	Cinsiyet Beklentisi Olmayanlar	67	21,388	3,25	G.Arası: 21,262 G.İçi: 1529,68 Toplam: 1550,95	2	10,63	11,24	0,95	0,391
	Cinsiyet Beklentisi Erkek Olanlar	29	20,448	3,93						
	Cinsiyet Beklentisi Kız Olanlar	43	21,441	3,08						
	Toplam	139	21,208	3,36						

Çocuğun annesine bağlanma puanının doğum öncesi cinsiyet beklentisine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan ANOVA testi sonucunda annenin cinsiyet beklentisinin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($F=0,945$; $p>0,05$). Bu sonuca göre, bu araştırma kapsamında cinsiyet beklentisi kız ve erkek olan annelerin çocuklarının bağlanma puanı ortalaması ile cinsiyet beklentisi olmayan annelerin çocuklarının annesine bağlanma puan ortalaması arasındaki fark anlamlı değildir. Dolayısıyla, araştırmaya katılan anneler kapsamında, annelerin

doğum öncesinde cinsiyet beklentisinde olup olmaması, çocuğun annesine bağlanması üzerinde etkili olmamıştır. Aynı zamanda bağlanma türleri ile annelerin cinsiyet beklentisi arasındaki ilişkiye bakılmış ve araştırmaya katılan anneler kapsamında, annelerin doğum öncesinde cinsiyet beklentisinde olup olmamasının, çocuğun annesine güvenli ($H=4,460$; $p>0,108$), kaçınmalı ($F=1,049$; $p>0,05$) ve negatif/düşmanca bağlanması ($H=1,324$; $p>0,516$) üzerinde etkili olmadığı sonucuna varılmıştır. Çocuğun annesine bağlanma puanlarının, cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan Bağımsız İki Örneklem T Testi sonucu Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10.

Çocuğun Cinsiyeti ile Annesine Bağlanma Puanı Arasındaki Farklılığı Belirlemeye Yönelik Analiz Sonuçları

	Cinsiyet	N	X	SS	t	sd	p
Bağlanma	Erkek	72	20,694	3,499	-1,892	137	0,061
	Kız	67	21,761	3,119			

Yapılan analizlerde çocuğun cinsiyetine göre annesine bağlanma puanının anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($t=-1,892$; $p>0,05$). Bu sonuca göre bu araştırma kapsamında kız ve erkek çocukların annelerine bağlanma puan ortalaması birbirlerinden istatistiksel anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Ayrıca çocukların bağlanma türleri ile cinsiyetleri arasındaki farklılığa bakılmıştır. Elde edilen sonuçlar bu araştırma kapsamında kız ve erkek çocukların annelerine güvenli ($U=73,000$; $p>0,05$), kaçınmalı ($t=-1,255$; $p>0,05$) ve negatif/düşmanca bağlanma ($U=33,000$; $p>0,05$) puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığını göstermektedir.

Çocuğun annesine bağlanma puanlarının, dünyaya geldiği doğum türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin analiz sonucuna göre araştırma kapsamında katılımcı olan çocukların annelerine bağlanma puan ortalamasının, dünyaya geldikleri doğum türüne göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($t=-0,075$; $p>0,05$). Aynı zamanda katılımcı olan çocukların annelerine güvenli ($U=76,500$; $p>0,05$), kaçınmalı ($t=-0,342$; $p>0,05$) ve negatif/düşmanca bağlanma ($U=28,000$; $p>0,05$) puan ortalaması, dünyaya geldikleri doğum türüne göre farklılaşmamaktadır.

Araştırmada, cinsiyet beklentisi ile duygu sosyalleştirme davranışı ilişkisine yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre cinsiyet beklentisinin, annelerin olumlu duygu sosyalleştirme tepki puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmektedir ($F=0,183$; $p>0,05$). Bu durumda araştırma kapsamında annelerin doğum öncesi cinsiyet beklentisinin, çocuklarına yönelik olan duygu sosyalleştirme tepkileri üzerinde etkili olmadığı söylenebilir.

Araştırmada, olumlu duygu sosyalleştirme alt tepkileri olan duygu ifadesini teşvik etme ($U=2282,00$; $p>0,05$), duygu odaklı tepki ($U=2380,50$; $p>0,05$), problem odaklı tepki ($U=2406,50$; $p>0,05$) ve olumlu duygu sosyalleştirme ($U=2357,50$; $p>0,05$) tepki puanlarında çocuğun cinsiyetinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmektedir. Bu sonuca göre bu araştırma kapsamındaki annelerin çocuklarının yaşadığı olumsuz duygulara yönelik olumlu tepkileri çocuğun kız ya da erkek olmasına göre bir farklılık göstermemektedir.

Tartışma ve Sonuç

5 ve 6 yaşlarında çocuğu olan annelerin toplumsal cinsiyet algıları ve çocuklarına gösterdikleri duygu sosyalleştirme davranışları ile çocukların annelerine bağlanma biçiminin incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada annelerin toplumsal cinsiyet algısının, ebeveynlik rolünü ve anne-çocuk ilişkisini etkileyeceği düşünülerek toplumsal cinsiyet değişkeni, bağlanma ile birlikte ele alınmıştır. Elde edilen veriler sonucunda annelerin Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeği puan ortalaması yüksek çıkmıştır. Bu durumda annelerin toplumsal cinsiyet algısının yüksek olduğu söylenebilmektedir Ayrıca çocukların annelerine bağlanma düzeyleri puan ortalamaları da yüksek bulunmuştur.

Araştırma sonucunda bağlanma alt ölçekleri ile annelerin toplumsal cinsiyet algı puanları arasındaki anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır. Bu durum toplumsal cinsiyet algısının, çocuğun annesine güvenli, kaçınılmalı ya da negatif/düşmanca bağlanma üzerinde etkili olmadığını göstermektedir. Ancak yapılan bu çalışma sonucunda annelerin toplumsal cinsiyet algı puanı ile çocuğun annesine bağlanma puanı arasında istatistiksel olarak zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir Bu sonuç, annelerin toplumsal cinsiyet algılarının olumlu yönde artış gösterdiğinde, çocuklarının da annelerine bağlanmasının güvenli yönde artış göstereceğini göstermektedir. Fakat aynı zamanda, aradaki ilişkinin zayıf olması, çocukların annelerine bağlanması ile başka faktörlerin de ilişkili olduğunu göstermektedir (İlaslan, 2009). Bir annenin toplumsal cinsiyet algısının yüksek olması, cinsiyet ayırt etmeyen düşünce tarzına ve cinsiyetler arası çifte standart uygulamayan davranış şekline sahip olması anlamına gelmektedir. Bu anlamda literatürde de annelerin davranışlarının cinsiyete göre farklılaşmaması bu araştırma ile uyum göstermektedir (Hill, 1997; Kaymak, 2016; Seven, 2006). Bu sebeple toplumsal cinsiyet algısı olumlu olan annelerden beklenen davranış şekli, çocuğuna karşı duyarlılığının cinsiyet ayırt etmeksizin olması ve çocuğunun kendisine ihtiyaç duyduğu anlarda ona kız-erkek ayrımı yapmadan yanıt vermesidir. Duyguları anlamlandırma ve ifade etme becerisi kültürden büyük oranda etkilenmektedir (Elfenbein ve Ambady, 2002). Bu sebeple çocuklar duyguları ve duyguları ifade etme yollarını, ebeveynlerinin cinsiyet rollerini gözlemleyerek öğrenirler. Bu süreçte Türk

toplumu içinde çocuk yetiştirilmesinde birincil etki kaynağı olan annelerin toplumsal cinsiyet algıları önem arz etmektedir. Bu amaçla yapılan araştırmada elde edilen verilerde, olumlu duygu sosyalleştirme ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda annelerin toplumsal cinsiyet algı puanları ile duygu sosyalleştirme davranış puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Annelerin toplumsal cinsiyet algısı olumlu yönde artış gösterdiğinde, çocuklarına karşı olumlu duygu sosyalleştirme tepkileri de artış göstermektedir. Dolayısıyla bu araştırmada toplumsal cinsiyet algısı, annelerin çocuklarına davranışlarını etkileyen bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Ebeveynin duygu sosyalleştirme davranışları ile toplumsal cinsiyet değişkeninin birlikte ele alındığı bir araştırmaya alanyazında rastlanılmamıştır. Fakat anne ve babaların duygu sosyalleştirme davranışlarının çocukların cinsiyetine göre farklılaştığı sonucuna varan araştırmalar mevcuttur (Chaplin vd., 2010; Hasçuhadar, 2015; Shewark ve Blandon, 2014). Bu bağlamda bu araştırmalar, yapılan araştırma kapsamında toplumsal cinsiyet algısının, duygu sosyalleştirme davranışlarını etkilediği sonucu ile uyum sağlamaktadır.

Duygu ifadesini teşvik etme alt ölçek puanları ile toplumsal cinsiyet algı puanlarına bakılmış ve aralarında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Dolayısıyla araştırma kapsamındaki annelerin toplumsal cinsiyet algısı olumlu yönde artış gösterdiğinde, çocuklarının yaşadıkları duyguları dile getirmesi için annelerin duygu ifadesini teşvik etme tepkileri de artış göstermektedir. Ancak duygu odaklı tepkiler puanı ile toplumsal cinsiyet algı puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Bu sonuç, araştırma kapsamındaki annelerin toplumsal cinsiyet algıları ile çocuklarının başına gelen durumlarda yaşadıkları duyguya odaklı davranışları arasında bir ilişki olmadığını göstermektedir. Problem odaklı tepkiler puanı ile toplumsal cinsiyet algı puanına bakılmış ve aralarında ise anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu sonuç; annelerin toplumsal cinsiyet algısı olumlu yönde artış gösterdiğinde annelerin, çocuklarının başına gelen durumlarda onlara olumsuz duygu yaşatan problemi çözmeleri için çocuklarına yardımcı olmaya yönelik gösterdiği tepkilerinin de artış göstereceği anlamına gelmektedir. Annelerin toplumsal cinsiyet algısı ile olumlu duygu sosyalleştirme davranışları arasındaki ilişkiye bakıldığında olumlu duygu sosyalleştirme davranışları ile anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet algısı olumlu olan annelerin, çocukları herhangi bir olumsuz duygu yaşadığında hem o duyguyu ifade etmeleri için çocuklarını teşvik ettiği hem de o duyguyu yaşatan problemi çözebilmesi için çocuklarına destek olduğu söylenebilir. Fakat aradaki ilişkinin zayıf olması, annelerin duygu sosyalleştirme davranışları ile ilişkili olan başka faktörlerin de olduğunu

göstermektedir. Dolayısıyla, bu konuda yapılacak yeni araştırmaların bu alana ışık tutacağı düşünülmektedir.

Aynı zamanda araştırmada annelerin olumlu duygu sosyalleştirme davranışları ile cinsiyetler arası farklılığın anlamlı olmadığı görülmüştür. Yani annelerin olumlu duygu sosyalleştirme davranışları çocuklarının cinsiyetine göre farklılaşmamaktadır. Araştırmanın diğer bulgusu ışığında bu duruma bakıldığında mantıklı gelmektedir. Çünkü toplumsal cinsiyet algısı olumlu olan annelerin çocuklarına karşı olumlu duygu sosyalleştirme davranışı sergilemeleri ve bunu da cinsiyet gözetmeksizin yapmaları beklenmektedir. Bu konuda yapılan analiz sonuçları da bu beklentiyi doğrulamaktadır. Bu sonuç, alan yazındaki duygu sosyalleştirme davranışının cinsiyete göre farklılık göstermediği bilgisi ile örtüşmektedir (Ersay, 2014; Kılıç, 2012).

Yapılan bu çalışmada çocuğun annesine bağlanma toplam puanı ile annenin duygu sosyalleştirme davranışlarının ilişkili olmadığı görülmüştür. Bağlanma alt ölçekleri ile de annenin duygu sosyalleştirme tepkileri arasındaki ilişkiye bakılmış ve güvenli bağlanma ve negatif/düşmanca bağlanma ile annenin duygu sosyalleştirme tepkileri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiye rastlanılmamıştır. Fakat çocuğun annesine kaçınılmalı bağlanma puanı ile annenin duygu odaklı tepki puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı fakat zayıf bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu anlamda araştırma bulgusu alan yazındaki bilgiler ile uyum göstermemektedir. Çünkü alanyazın bilgilerine göre çocukların güvenli bağlanma biçimleri ile annelerinin duygu sosyalleştirme davranışları arasında ilişki bulunmaktadır (Kochanska vd., 2010). Bu konuda yapılan çalışmalar, olumlu duygu sosyalleştirme davranışı sergileyen ebeveynlerin çocuklarının güvenli bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir (Liu vd., 2011).

Çocuğun cinsiyeti ile annesine bağlanması arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Bu durum, bağlanmanın tüm alt ölçekleri için geçerlidir. Yani çocuğun cinsiyeti; annesine güvenli, kaçınılmalı ve negatif/düşmanca bağlanması üzerinde etkili olmamaktadır. Başka bir ifadeyle bu araştırma kapsamındaki çocukların kız ya da erkek olması, annelerine bağlanma puanları arasında anlamlı bir fark oluşturmamaktadır. Bu konuda alan yazın incelendiğinde cinsiyetin bağlanma üzerinde anlamlı bir fark oluşturmadığını söyleyen birçok araştırma mevcuttur (Görgü, 2018; Gözübüyük, 2020; Kaymak, 2016; Özkan ve Bartan, 2019; Şahin, 2019). Araştırmada çocuğun cinsiyetinin annenin duygu sosyalleştirme davranışında etkisi olmadığı görülmüştür. Duygu sosyalleştirme konusunda yapılan araştırmaların bir kısmında, bu araştırmada olduğu gibi cinsiyet ile bir ilişkiye rastlanmamaktadır (Kılıç, 2012; Lunkenheimer vd., 2007; Özkan, 2015). Ersay'ın (2014) yaptığı araştırma da çocuğun cinsiyetinin, ebeveynin duygu sosyalleştirme davranışını

etkilemediğini göstermektedir. Bu sebeple, yapılan bu araştırma da son yıllarda bu konuda yapılan araştırmaları destekler niteliktedir.

Yaşanılan toplumun yapısına, kültüre ve geleneklere göre cinsiyetlere yönelik beklentiler ve bu beklentiler doğrultusunda yapılan tercihler birçok ülke için geçerlidir. Araştırma sonucunda annelerin yarısından çoğunun cinsiyet beklentisi içinde olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda annenin toplumsal cinsiyet algı puanı ile cinsiyet beklentisi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu da görülmüştür. Bu sonuca göre cinsiyet beklentisi olmayan annelerin toplumsal cinsiyet algı puanı ile kız çocuk beklentisi ve oğlan çocuk beklentisi olan annelerin toplumsal cinsiyet algı puanları birbirinden farklılaşmaktadır. Bu araştırma içinde kız çocuk lehine bir sonuç çıkmıştır. Bu anlamda Sezer'in (2010) araştırması ile benzer sonuçları göstermektedir. Çünkü cinsiyet tercihinin yönelik yapılan araştırmaların bazılarında kız cinsiyeti lehine sonuç çıkmaktadır. Bunun sebebi olarak da, kız çocuklarının daha anlayışlı, aileye karşı daha yardımsever ve yaşlılık döneminde destek alınabilecek nitelikte olması düşünülmektedir (Sezer, 2010). Bu sonucun derinine inildiğinde de toplumumuzdaki cinsiyet rollerinin sonucu olarak ailenin bakımından kadın sorumludur düşüncesinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada annenin cinsiyet beklentisi ile çocuğun annesine bağlanması ve annenin duygu sosyalleştirme davranışları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla analiz yapılmıştır. Analiz sonucu incelendiğinde annenin doğum öncesi cinsiyet beklentisi ile çocuğun annesine bağlanma puanı ve annenin duygu sosyalleştirme davranış puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Bu araştırma kapsamında cinsiyet beklentisi olan annelerin çocuklarının bağlanma puanı ile cinsiyet beklentisi olmayan annelerin çocuklarının annesine bağlanma puanları ve cinsiyet beklentisi içinde olan annelerin duygu sosyalleştirme davranışı ile cinsiyet beklentisi içinde olmayan annelerin duygu sosyalleştirme davranışı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Dolayısıyla, araştırmaya katılan anneler kapsamında, annelerin doğum öncesinde cinsiyet beklentisinde olup olmaması, çocuğun annesine bağlanması üzerinde ve annenin duygu sosyalleştirme davranışı üzerinde etkili olmamıştır. Bu durum, annelerin, doğum öncesinde cinsiyet beklentileri olsa dahi çocukları dünyaya geldikten sonra annenin duyarlılığının ve bağlanma ilişkisinin cinsiyete bağlı olmaksızın gerçekleştiğini göstermektedir. Cinsiyet beklentisi yönünden bağlanma ilişkisi literatürde doğum öncesi ya da doğumun hemen sonrasında annelerin bebeklerine bağlanması üzerinden yapılmıştır (Engin ve Ayyıldız, 2021; Kırca ve Savaşer, 2017; Manav ve Yıldırım, 2010). Cinsiyet beklentisinin bebeğe bağlanma konusunda fark oluşturmamasının nedeni, ebeveynlerin çocuğun sağlıklı olma halini, cinsiyetinden daha fazla önemsemeleridir (Öztürk vd., 2012).

Araştırmaya katılan annelerin bir kısmının çocukluğunu köyde geçirmesine rağmen, şuan tümünün şehirde yaşam sürüyor olmasının araştırma sonucu üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Çünkü ülkemizde özellikle kırsal kesimde erkek çocuk sahibi olmak, kadının aile içindeki değerini ve konumunu arttırmaktadır. Kadın, oğlan doğurmadığında eşinden şiddet görmekte, üzerine kuma getirilmekte ya da boşanma ile tehdit edilmektedir (Boz vd.,2018). Erkek çocuk doğurduğunda ise, ailenin devamlılığını sağlama görevini layıkıyla yerine getirdiği için kadına ayrıca bir değer atfedilmektedir (Yıldırım, 2015). Bu sebeple de doğum öncesi cinsiyet beklentisi içine girmektedir. Fakat bu araştırmada katılımcı annelerin tamamının şehirde yaşaması ve büyük çoğunluğunun lise ve üstü eğitime sahip olması bu sonuç üzerinde etkili olmuş olabilir. Çünkü Özkan (2015) annelerin çocuklarına yönelik olan destekleyici tutumlarının, anne eğitim düzeyine göre artış gösterdiğini tespit etmiştir. Annenin duyarlı ve destekleyici tutum göstermesi, çocuğun annesine bağlanmasını sağlayan etkenlerden biridir. Bu sebeple bu konuda yapılacak sonraki araştırmaların kırsal kesimde de yapılarak şehir ve kırsal kesim kıyaslaması yapılmasının daha doğru sonuçlar vereceği düşünülmektedir.

Yapılan araştırmada, annelerin toplumsal cinsiyet algısının çocuğun doğum türüne göre farklılaştığı belirlenmiştir. Annelerin toplumsal cinsiyet algısı yükseldikçe sezaryen doğumu tercih etme ihtimalleri de artmaktadır. Araştırma kapsamındaki annelerin tamamının kentte yaşıyor olmasının bu sonucu etkilediği düşünülmektedir. Çünkü Özkan ve arkadaşlarının (2013) bulgusuna göre kentte yaşıyor olmak sezaryen doğum tercihini on kat arttırmaktadır. Aynı zamanda kadınların eğitim seviyesi de doğum tercihini etkilemektedir. Kadınların eğitim seviyesinin yüksek olması, sezaryen doğum tercihini arttıran sebeplerden biridir (Yaşar, 2006). Bu anlamda araştırma kapsamındaki annelerin çoğunluğunun eğitim seviyesinin lise ve üstü olması, sezaryen doğumun tercih edilmesinde bir sebep olabilir. Toplumsal cinsiyet algısının da eğitim seviyesi ve kentte yaşama durumuyla anlamlı ilişki içinde olduğu bilinmektedir. Bu sebeple yapılan araştırma, beklenen sonucu vermektedir. Fakat elde edilen verilere bakılınca sezaryen doğumun, annelerin kendisi tarafından değil büyük oranda doktorları tarafından tercih edildiği görülmektedir. Bu konuda yapılan araştırmalar da sezaryen doğumun en fazla doktorlarının önerisi ya da isteği olduğunu göstermektedir (Karabulutlu, 2012). Özellikle daha önce doğum yapmamış anne adayları kadınların doğum korkusu yaşaması ve doktoru bilirkişi olarak kabul edip, ona güvenerek doğum kararını doktoruna bırakmaları sezaryen doğum oranını arttırmaktadır. Türkiye’de Sağlık Bakanlığı (2020) verilerine göre sezaryen oranı %53’tür. Bu sebeple son yıllarda mecburi olmayan sezaryen oranlarını azaltmak için ülkemizde stratejiler ve politikalar geliştirilmiştir. Sağlık Bakanlığı 2010 yılında Doğum ve Sezaryen Eylemi Yönetim Rehberi yayınlamış ve sezaryen doğumun azaltılması ve normal doğuma teşvik edilmesine yönelik

stratejiler belirlemiştir. Bu stratejilerin gerçekleştirilebilmesi için anne adayları hamile kadınların, doğum şekli hakkında bilgilendirilmesi ve bu konuda yapılacak bilinçlendirme çalışmaları ile özgüvenlerinin artırılması oldukça önemlidir. Bu yüzden sağlık personelleri ve hekimler önemli rol oynamaktadır.

Araştırmada çocukların dünyaya geldikleri doğum türü ve annesine bağlanma puanı arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu konuda yapılan analiz sonucu doğum şeklinin bağlanma üzerinde etkisi olmadığı belirlenmiştir. Doğum türü ve bağlanma ilişkisini inceleyen araştırmalar çoğunlukla anneden alınan bilgiye istinaden ve anne-bebek arasındaki ilişkiye bakılarak yapılmıştır (Çelebi, 2019; Güngör, vd., 2004; Keskin, 2018; Manav ve Yıldırım, 2010; Soysal, vd., 2005). Özellikle doğum sonrası bağlanmayı inceleyen araştırmalarda sezaryen doğumun, ilaç ve annenin yaşadığı ağrı sebebiyle bağlanmayı geciktirdiği ve olumsuz etkilediği ifade edilmektedir (Engin ve Ayyıldız, 2021). Fakat yaş dönemi olarak çocukluk dönemi ve bağlanma ilişkisine bakıldığında doğum türü ile bağlanma arasındaki bir ilişkiye rastlanmamaktadır. Çünkü bir araştırma sonucunda göre; doğum şekli, doğumdan 1 hafta sonrasına kadar anne-bebek bağlanmasında bir etkiye sahipken, bu etki 6 hafta sonra ortadan kalkmaktadır (Glasser, 2007). Işık'ın (2020) araştırmasına göre doğum şekli ile 6 yaşındaki çocukların annesine bağlanması arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Bu anlamda bu bulgu, yapılan araştırma ile uyum sağlamaktadır. Bu sonuca göre annelerin bebeklerine bağlanması doğum türü ve buna bağlı doğum sonrası ağrı, emzirmeye başlama süresi, temas düzeyi gibi sebeplerden etkilenmektedir. Fakat zamanla anne çocuğuna karşı duyarlı davranarak doğum türü etkisini telafi edebilmekte görülmektedir.

Öneriler

Bu araştırmanın sonuçlarına göre öneriler şu şekilde sıralanabilir:

- Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin farkındalığın artması, çocuk yetiştirilmesinde ebeveynler arasında dengenin sağlanması ve kadın ile erkeklerin daha eşit haklara sahip bir yaşam sürdürülmesinin sağlanması amacıyla çeşitli devlet kurum ve kuruluşları tarafından toplumu bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.
- Bu araştırma Bursa'da okul öncesi eğitimi vermekte olan altı okulda eğitim gören çocuklar ve anneleri ile sınırlıdır. Bu çalışma farklı bölgelerde ve farklı okullarda yapılabilir.
- Bu çalışmada annelerin toplumsal cinsiyet algıları ve duygu sosyalleştirme davranışı ölçek üzerinden incelenmiştir. Daha sonra yapılacak çalışmalarda anne-çocuk arasındaki etkileşimin karşılıklı olarak incelenmesi ve nitel ya da karma bir araştırma ile sunulması önerilmektedir.
- Bu araştırmada, şehirde yaşayan ve çoğunlukla lise ve üstü eğitime sahip anneler yer almaktadır. Bu konuda yapılacak sonraki araştırmaların kırsal kesimde de yapılarak şehir ve kırsal kesim

kıyaslaması yapılmasına olanak vermesi açısından ve farklı eğitim düzeylerine sahip annelerin yer alması açısından daha geniş kapsamlı yapılması önerilmektedir.

- Anne-çocuk bağlanmasını inceleyen boylamsal çalışmalar önerilmektedir.

Yazarın Notu

Bu çalışma birinci yazarın aynı başlıklı yüksek lisans tezinden hazırlanmıştır.

Kaynakça

- Altınova, H., ve Duyan, V. (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. *Toplum Ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 24, 9-22.
- Bayramoğlu, L. (2015). *Okul öncesi dönem çocuklarının cinsiyet rollerine ilişkin algılarının incelenmesi* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti.
- Bowlby, J. (1988). Developmental psychiatry comes of age. *The American journal of psychiatry*. 145(1), 1-10.
- Boz İ, Teskereci G, Akman G. (2016). “Original Research – Qualitative: How did you choose a mode of birth? Experiences of nulliparous women from Turkey”. *Women And Birth*, 29: 359-367.
- Chaplin, T. M., Casey, J., Sinha, R., ve Mayes, L. C. (2010). Gender differences in caregiver emotion socialization of low-income toddlers. *New directions for child and adolescent development*, 2010(128), 11-27.
- Çelebi, E. Z. (2019). *Doğum şeklinin annelerin bebeklerini algılama, bağlanma ve ebeveynlik davranışı üzerine etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Elfenbein, H. A. ve Ambady, N. (2002). On the universality and cultural specificity of emotion recognition: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 128(2), 203-235.
- Engin, N., ve Ayıldız, T. (2021). Anne-bebek bağlanmasının annelik algısı ve bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(3), 583-596.
- Ersay, E. (2014). Parental socialization of emotion: How mothers respond to their children’s emotions in Turkey. *The International Journal Of Emotional Education*, 6(1), 33-46.
- Ersöz, A. G. (2010). Türk atasözleri ve deyimlerinde kadına yönelik toplumsal cinsiyet rolleri. *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 1(6), 167-182.

- Fivush, R., Brotman, M. A., Buckner, J. P., ve Goodman, S. H. (2000). Gender differences in parent-child emotion narratives. *Sex Roles*, 42(3), 233-253.
- Fivush, R., ve Wang, Q. (2005). Emotion talk in mother-child conversations of the shared past: The effects of culture, gender, and event valence. *Journal of Cognition and Development*, 6(4), 489-506.
- George, D., ve Mallery, P. (2010). SPSS for Windows step by step. A simple study guide and reference (10. Baskı). *GEN, Boston, MA: Pearson Education, Inc, 10*.
- Glasser, R. (2007). *Method of delivery and maternal infant attachment*. (Yüksek lisans tezi), St. John's University, New York.
- Görgü, E. (2018). Okula devam eden 5-6 yaş grubu çocukların annelerinin bağlanma biçimleri, kişilik özellikleri ve çocukların bağlanma biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 186-209.
- Gözübüyük, A. (2020). *Okul öncesi dönem çocuklarının motivasyon düzeyleri ile baba-çocuk ilişkisi ve bağlanma biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güngör, İ., Gökyıldız, Ş., ve Nahçıvan, N. Ö. (2004). Sezeryan doğum yapan bir grup kadının doğuma ilişkin görüşleri ve doğum sonu erken dönemde yaşadıkları sorunlar. *Florence Nightingale Journal Of Nursing*, 13(53), 185-198.
- Güven, E., ve Erden, G. (2017). Duygu sosyalleştirmenin çocuklarda gözlenen davranış sorunlarına katkısı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 32(79), 18.
- Hasçuhadar, B. (2015). *Okul öncesi dönemdeki çocuklarda ebeveynlik davranışları, duygu sosyalleştirme, hazı geciktirme, sosyal yeterlilik ve yaratıcılık arasındaki ilişkiler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Hill, P. K. (1997). *Maternal and infant factors related to the security of the infant-mother attachment relationship when considering employed and stay-at-home mothers*. University of Southern California.
- Işık, B. (2020). *Altı Yaş Çocuklarının Doğum Şekillerine ve Bedensel Temas Düzeylerine Göre Bağlanma Durumlarının İncelenmesi* (Yüksek lisans tezi), Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).

- İlaslan, Ö. (2009). *Çocukların bağlanma davranışlarının özlük niteliklerine ve anne bağlanma stillerine göre incelenmesi* (Doktora tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2007). *Family, self, and human development across cultures: theory and applications*. L. Erlbaum Associates.
- Karabulutlu, Ö. (2012). Kadınların doğum şekli tercihlerini etkileyen faktörler. *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 20(3), 210-218.
- Karasar, N., (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (17. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaymak, P. (2016). *Okul öncesi dönem bağlanma stillerinin sosyal davranışlara etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Keskin, F. (2018). *Doğum şekli ve maternal bağlanmaya etki eden faktörlerin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi), İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Kılıç, Ş. (2012). 48-72 aylık çocukların duyguları anlama becerisi ve annelerin duyguları sosyalleştirme davranışları arasındaki ilişki. *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.
- Kırca, A. Ş., Savaşer, S. (2017). Doğum sayısının anne bebek bağlanmasına etkisi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 4(3), 236-43.
- Klimes-Dougan, B., Brand, A. E., Zahn-Waxler, C., Usher, B., Hastings, P. D., Kendziora, K., ve Garside, R. B. (2007). Parental emotion socialization in adolescence: Differences in sex, age and problem status. *Social Development*, 16(2), 326-342.
- Kochanska, G., Woodard, J., Kim, S., Koenig, J. L., Yoon, J. E., ve Barry, R. A. (2010). Positive socialization mechanisms in secure and insecure parent-child dyads: Two longitudinal studies. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 51(9), 998-1009.
- Köse, D., Çınar, N., ve Altınkaynak, S. (2013). Yenidoğanın anne ve baba ile bağlanma süreci. *Merhaba*, 22(6), 239-245.
- Larkin P, Begley C. M, Devane D. (2017). Women's preferences for child birth experiences in the republic of Ireland; A mixed methods study. *Bmc Pregnancy And Childbirth*, 17 (1), 1-10.
- Liu, J., Chen, X., ve Lewis, G. (2011). Childhood internalizing behaviour: Analysis and implications. *Journal of psychiatric and mental health nursing*, 18(10), 884-894.
- Lunkenheimer, E.S., Shields, A.M., ve Cortina, K.S. (2007). Parental emotion coaching and dismissing in family interaction. *Social Development*, 16(2), 232-248. doi:10.1111/j.14679507.2007.00382.x.

- Manav, G., ve Yıldırım, F. (2010). Term ve preterm bebek annelerinin bebeklerini algılama durumları. *Cumhuriyet Medical Journal*, 32(2), 149-157.
- Özkan, H. K. (2015). *Annelerin duygu sosyalleştirme davranışları ile çocukların benlik algısı ve sosyal problem çözme becerilerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özkan, K., ve Bartan, M. (2019). Okul öncesi eğitimine devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarda bağlanma ve anne-baba-çocuk ilişkisi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (41), 101-118.
- Özkan, S., Aksakal, F. N., Avcı, E., Civil, E. F., ve Tunca, M. Z. (2013). Kadınların doğum yöntemi tercihi ve ilişkili faktörler/Delivery methods: choices for women and related factors. *Turkish Journal of Public Health*, 11(2), 59-71.
- Öztürk, R., Kavlak, O., ve Sevil, Ü. (2012). Postpartum depresyonda kültürel faktörlerin önemi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 28(3), 107-116.
- Peppers, L. G., ve Knapp, R. J. (1980). Maternal reactions to involuntary fetal/infant death. *Psychiatry*, 43(2), 155-159.
- Seçer, Z., Sarı H. ve Olcay, O. (2006). Anne tutumlarına göre okul öncesindeki çocukların ahlaki ve sosyal kural bilgilerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 1-19.
- Seven, S. (2006). *6 yaş çocukların sosyal beceri düzeyleri ile bağlanma durumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Sezer, Ö. (2010). Ergenlerin kendilik algılarının anne baba tutumları ve bazı faktörlerle ilişkisi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 1-19.
- Shewark, E. A., Blandon, A. Y. (2014). Mothers and fathers' emotion socialization and children's emotion regulation: A within- family model. *Social Development*, 24(2), 266-284.
- Soysal, A. Ş., Bodur, Ş., İşeri, E., ve Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri*, 8(2), 88-99.
- Şahin, H. G. (2019). *60-72 aylık çocukların bağlanma durumları ile yalnızlık ve memnuniyetsizlik duyguları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi), Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Tezel Şahin, F. Ve Cevher, F. (2007). Türk toplumunda aile çocuk ilişkilerine genel bir bakış. *Gelişim Ve Hareketlilik Dergisi*, 2(1), 775-790.

- Ünal A. (2015). Geleneksel Türk ailesinde çocuk ve çocukla ilgili inanç felsefesi: Kırgızistan örneği. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (35).
- Yagmurlu, B., ve Altan, Ö. (2009). Maternal socialization and child temperament as predictors of emotion regulation in turkish preschoolers. *Infant and Child Development*, 275-296.
- Yaşar, Ö. (2006). *Primipar kadınların doğum tercihleri ve bunu etkileyen faktörler* (Yüksek lisans tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldırım, H. (2015). *Gebe kadınların ebeveynlik öz-yeterliliklerinin prenatal uyumlarına etkisi* (Yüksek lisans tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü.